

Wat gebeurt er in de kerkdienst?

dit
werkboek
is van

INHOUD

1.	Het kerkgebouw	3
	Werkblad 1a	5
	Werkblad 1b	6
2.	De zondag	7
	Werkblad 2	10
3.	De kerkdienst	12
	Werkblad 3	15
4.	Begin en einde van de kerkdienst	16
	Werkblad 4	20
5.	Wat betekent de doop	21
	Werkblad 5	24
6.	Dopen hoe, gaat dat?	25
	Werkblad 6	29
7.	Wat betekent het avondmaal	30
	Werkblad 7	33
8.	Avondmaal vieren, hoe gaat dat?	34

hoofdstuk 1

Het kerkgebouw

Introductie

We brengen met elkaar een bezoek aan het kerkgebouw. De buitenkant en de binnenkant van het gebouw bekijken we eens goed.

Heb je vragen, dan kun je die meteen stellen of schrijf ze op.

Bekijk alles wat er in de kerk staat. Maak ook een plattegrond van de kerk.

Teruggekomen kun je je vragen stellen en bespreken we wat we gezien hebben en waarvoor alles dient.

Wat hoort er in een kerk thuis?

Een sporthal ziet er anders uit dan een fabriek.

Een bioscoop weer anders dan je school.

Zo ook ziet een kerk er anders uit dan je eigen huis.

Aan de aankleding en inrichting van een gebouw kun je zien waarvoor het gebruikt wordt.

Welk meubilair staat er?

de preekstoel
daar wordt de bijbel
uitgelegd - niet
voorgelezen!

de lessenaar
daar wordt de bijbel
voorgelezen

de avondmaalstafel

daaromheen vieren
we het avondmaal en
daar staat de voor-
ganger wanneer er
wordt gebeden of
wanneer er mede-
delingen worden
gedaan; daarop
komen ook de
collectezakjes te
liggen

het doopvont
hierin wordt water
gedaan waarmee
mensen gedoopt
worden

de knielbank
deze wordt bij
trouwdiensten vaak
gebruikt; heeft niet
altijd een vaste plek
in de kerk

de **stoelen** of
banken voor
de mensen

hoofdstuk 1

Welke gebruikvoorwerpen zijn er?

- bijbels
- avondmaalsstel
bord en beker (gemaakt van keramiek of zilver)
- collectezakjes
- orgel
- antependium
een kleed over de avondmaals-tafel, aan de kleur ervan kun je zien welke tijd het is in het kerkelijk jaar
- paaskaars op een standaard
- kaarsen
op tafel en/of rondom de preekstoel

Verder zijn er nog allerlei hulpmiddelen zoals: psalmborden, geluidsinstallatie, kerktelefoon, verwarming, verlichting, kruis, bloemen.

werkblad 1a

Teken hier een plattegrond van je eigen kerk.

werkblad 1b

Je ziet hier een bladzijde van een weekagenda. Heb jij al een agenda?

Wil je deze bladzijde invullen met wat jij op welke dag doet.
Bijvoorbeeld: op maandag ga je na het avondeten naar scouting.

A hand-drawn weekly agenda template. At the top, there is a fishbowl with a fish and a small house. Below this is a large box containing the text "MIJN WEEK". To the right of this box are several musical notes. Below the title box is a large rectangular area divided into seven horizontal sections, each representing a day of the week: ZONDAG:, MAANDAG:, DIENSDAG:, WOENSDAG:, DONDERDAG:, VRIJDAG:, and ZATERDAG:. To the left of this area is a drawing of a backpack. At the bottom right, there is a drawing of a soccer ball.

hoofdstuk 2

De zondag

De sabbat

Het volk Israël werkte in Egypte als slaaf; zeven dagen per week. Dus, alle dagen van de week en nooit een dag vrij. *Begrijp je nu waar de uitdrukking: 'dit is slavenwerk' vandaan komt?*

Je begrijpt dat dit niet mee viel en dat de mensen geen fijn bestaan hadden. Er was nooit

eens iets leuks in hun leven. En dit duurde al heel lang. Totdat er eindelijk iemand kwam vertellen dat God het niet langer aan kon zien. Dit was geen leefbaar leven. En zo, na heel veel heen en weer praten tussen Mozes en de Farao (de koning van Egypte) en heel veel akelige plagen voor de Egyptenaren, kwam toch de dag, of eigenlijk de nacht, dat het volk kon vertrekken.

Achterna gezeten door de Egyptenaren konden ze uiteindelijk ontsnappen, omdat Mozes (eigenlijk deed God dit) een pad kon droogleggen midden in de Schelfzee. Het volk kwam droog aan de overkant. De Egyptenaren die dit ook probeerden, verdronken jammerlijk, omdat de zee zich weer sloot nadat de laatste Israëliet aan de overkant was.

Tijdens de tocht kreeg Mozes van God de Tien Geboden; hierin stond ook dat er een rustdag, de sabbat, zou zijn.

Lees samen wat er in Deuternomium 5:12 over de sabbat geschreven staat.

De zondagwiering

De christenen hebben hun rustdag op de zondag. Je vraagt je misschien af waarom dat zo is.

Wel, Jezus is opgestaan op zondag, de eerste dag van de week. Pasen valt ook altijd op zondag.

Omdat dit de belangrijkste dag voor de christenen was, hebben zij deze dag als rustdag ingesteld. Iedereen krijgt nu de gelegenheid om naar de kerk te gaan en bij elkaar te zijn en samen te bidden.

hoofdstuk 2

Vieren: alleen of samen?

Als je altijd maar vrij zou zijn, wat valt er dan nog te vieren?

In de kerk komen we 's zondags bij elkaar om te vieren.

Wat vieren we dan?

We komen naar de kerk om te horen en te delen. In de *liturgie* vind je dit terug:

bijbellezen (horen)

bidden, collecte enz. (delen)

Wie van jullie weet wat het woord *liturgie* betekent?

Schrijf het op: _____

Daarom zijn de kerkdiensten ingesteld: om samen te horen en samen te delen.

In het Nieuwe Testament, in bv. Handelingen 13:42 wordt verteld dat de mensen bij elkaar kwamen om samen te luisteren naar de getuigenissen van de apostelen; zij brachten allen allerlei etenswaren mee en deelden dat met elkaar, zoals Jezus hen dat geleerd had tijdens het Laatste Avondmaal.

hoofdstuk 2

Een kerkdienst is ook een godsdienstoefening:
je oefent om te *horen* en te *delen*
als je niet leert te *horen* kun je niet luisteren en ben je eigenwijs
(je volgt alleen je eigen ik)
als je niet kunt *delen* ben je een egoïst (houd je alles voor jezelf)
Door te oefenen in het *horen* en *delen* krijg je zicht op het
Koninkrijk van God. En dat Koninkrijk willen wij toch allen
binnengaan.

Hoe is de Koning van dat Koninkrijk? Is God een dictator-koning?
Of is God een herder-koning?
Samen praten we hierover en schrijven op wat een dictator-
koning is en wat een herder-koning.

Een dictator-koning is

Een herder-koning is

Lees dit verhaal zelf of samen met je moeder/vader.

Hoe een eenvoudige jood de sabbat beleeft

Schmielek is de vader van Moisele. De hele dag, van 's morgens vroeg tot 's avonds laat, soms tot diep in de nacht, moet Schmielek werken. Dat doet hij door met oude spullen rond te lopen; hij gaat langs de deuren om zijn waar te verkopen en op te kopen. Hij is krom en gebogen, hij heeft een bleek gezicht dat door zorgen en lijden vol plooiën en groeven is en heel oud lijkt.

Wanneer hij dood- en doodmoe eindelijk eens thuiskomt - nou thuis: zijn huis lijkt meer op een hondenhok - dan slokt hij zijn avondeten naar binnen. Hij telt de paar centen die hij die dag verdiend heeft. Hij spreekt het avondgebed uit en werpt zich op zijn bed om te slapen.

Daar ligt hij dan als een verslagen doodvermoeide man, ach arme! Er is geen been aan zijn lichaam dat niet zeer doet. Heel vroeg staat hij weer op en dan gaat zijn ellendige leven weer verder.

Op vrijdag krijgt dat hondenhok plotseling een volkomen ander gezicht. Iedere hoek is zuiver en schoon. De tafel is met een wit tafellaken gedekt. Daarop staan dan de gepoetste kaarsenstandaards van koper, waarin de sabbatkaarsen branden. Koeken staan op tafel. Alles is een lust voor het oog. In het huis heerst zoete rust. Zelfs buiten ruik je de lucht van het eten dat in de oven staat.

Moeder, die ook de hele week gezwoegd heeft en er altijd wat sjofel uit ziet, straalt in een sluier, die zij ter ere van de sabbat om doet. Wat ziet zij er zo lief uit!

De meisjes met hun blote voeten hebben hun haar gekamd en zich gewassen. Zij zitten of staan in een hoekje bij elkaar en je ziet aan hun gezicht dat zij iets vrolijks verwachten.

Daar klinkt het geluid van voetstappen, er komt iemand..., de deur gaat open.

'Goed sjabbes', zegt Schmielek, die uit de synagoge komt en hij kijkt met een stralend gezicht naar vrouw en dochters.

'Goed sjabbes', zegt Moisele luid. Hij komt snel de gezellige kamer binnen. En nu lopen vader en zoon de kamer op en neer. Samen zingen zij liederen over God, de Schepper van al wat leeft en de Schenker van deze feestelijke vrije dag.

Kijk, de oude koopman is niet langer de oude koopman, hij is een prins, hij heeft een nieuwe ziel gekregen en een nieuwe gestalte. Hij wijdt de sabbat in; de wijnbokaal (dit is een groot wijnglas) wordt vol geschonken en met opgeheven beker zingt hij nu de lofzegging over de wijn en over de heiliging van de dag.

Hij wast zijn handen en gaat aan tafel. Zijn vrouw zit naast hem met rondom de tafel de kinderen.

Zij nemen hun mes en vork in de hand en snijden een stukje vis af, nemen wat vermicelli, wat bonen en een klein beetje groenten uit de schotel. Eten wat ze de hele week niet krijgen.

De kleintjes steken hun hele hand in de mond, zo lekker vinden ze alles.

Schmielek begint met zijn zware stem te zingen en zingt het lied *Ma Jekidoet* wat betekent 'Hoe lieflijk zijt gij, o sabbatdag'.

En zo rusten alle joden een dag, met een vrolijk hart, vol jubel, vol vreugde en tevredenheid. Nu zijn alle joden vrij van zorg en leed. Schmielek rust ook.

Schmielek is een eenvoudige joodse koopman. Het valt niet mee om genoeg te verdienen voor het hele gezin. Maar één keer per week...

Als je het verhaal gelezen hebt, kun je de volgende vragen beantwoorden.

1. Uit hoeveel mensen bestaat het gezin ongeveer; kun je ze opnoemen?
2. Kun je het huis beschrijven van deze joodse familie
3. Ook hoe het er op vrijdagavond uitziet?
4. Wat doen Schmielek en Moisele als ze uit de synagoge terug zijn?
5. Vertel in je eigen woorden hoe de familie van Schmielek het sabbatsmaal viert.

-
-
6. Hoe vond je dit verhaal? Vertel dit in een paar zinnen.
-
-

7. Voor christenen is de zondag een bijzondere dag. Waaraan kun jij dat merken?
8. Vraag ook aan je ouders hoe zij vroeger de zondag vierden. Wat valt je op?
9. Wat is voor Schmielek het verschil tussen de sabbatdag en alle andere dagen van de week?

De kerkdienst

In deze les gaan we het vooral over het middengedeelte van de kerkdienst hebben, over *horen* en *delen*. In iedere kerkdienst gebeuren de dingen altijd in dezelfde volgorde. Dat kun je goed zien als je de liturgie bekijkt. In veel kerken wordt er een liturgieboekje uitgedeeld, een soort programmaboekje, waarin je precies kunt zien wat er al geweest is en wat er nog komt.

De liturgie lijkt op de inhoudsopgave van een boek. Een boek begint met een voorwoord of inleiding, het eindigt met een nawoord, maar het belangrijkste staat in het midden. Zo is het ook met de kerkdienst: het begint met iets dat meestal *voorbereiding* heet, het eindigt met iets dat vaak *ten slotte* heet. Maar het belangrijkste staat in het midden: het *horen* en het *delen*.

Horen

Bij het *horen* in de kerk gaat het om het luisteren naar het woord van God, de bijbel.

Er wordt gelezen uit het Oude en Nieuwe Testament. Daarna geeft de dominee - dienaar des woords - uitleg over het gelezen bijbelgedeelte. Zo hoor je hoe het leven zo geleefd kan worden, dat Gods Koninkrijk dichterbij komt.

In sommige kerken is er een aparte kerkdienst voor kinderen - de kindernevendienst - daar hoor je precies hetzelfde verhaal als in de kerk, maar dan uitgelegd voor kinderen.

Wie van jullie gaat wel eens naar de kindernevendienst en kan daar iets over vertellen?

Naar de kerk gaan en *horen* naar Gods woord, de bijbel, is niet te vergelijken met naar de schouwburg of naar het circus gaan en luisteren (kijken) naar wat daar gezegd wordt.

Naar de schouwburg of het circus ga je voor je plezier, om vermaakt te worden. Je bent dan publiek.

Zo gaat het in de kerk niet. In de kerk kom je samen als gemeente van Christus. Dat zijn mensen die met jou willen horen hoe het leven zo geleefd kan worden, dat Gods Koninkrijk dichterbij komt. Daar word je ook op aangesproken: 'Goedemorgen gemeente van Christus'. In de kerk ben je dus geen publiek, maar hoor je bij die grote groep mensen, die op weg is naar Gods Koninkrijk.

hoofdstuk 3

Delen

Na het *horen* komt het *delen*.

Jezus gaf het goede voorbeeld. Weet jij het verhaal uit het Nieuwe Testament te noemen waar Jezus voor het eerst deelt met een heleboel andere mensen?

Samen delen is toch veel fijner dan alleen snoepen of helemaal niets hebben en kijken hoe een ander snoept.

Zo gebeurt het in de kerk ook. Het geld dat tijdens de *collecte* wordt opgehaald, wordt verdeeld over hen die het nodig hebben.

Ook de *mededelingen* horen bij het *delen*. Er worden dingen verteld - medegedeeld - die belangrijk of fijn zijn dat je ze weet.

En ten slotte horen ook het *dankgebed* en de *voorbeden* bij het *delen*. Samen hardop danken en bidden is immers samen voor Gods aangezicht je blijdschap en je zorgen delen.

In sommige kerken hebben ze een voorbedeboek. Daarin kun je de naam schrijven van iemand voor wie jij graag wilt, dat er gebeden wordt.

Stel je voor dat jij a.s. zondag naar de kerk gaat en iets in het voorbedeboek wilt schrijven. Wat zou je schrijven en waarom?

Na de voorbeden volgt meestal het *stil gebed*. Dan wordt het helemaal stil in de kerk en mag iedereen zelf in stilte met God praten. Niemand hoort wat je dan bidt; een stil gebed is een zaak tussen jou en God. Dat is ook belangrijk. Weet jij waarom?

hoofdstuk 3

Tot slot volgt nog het gebed dat Jezus ons geleerd heeft: het Onze Vader.

Het gebed dat over de hele wereld gebeden wordt; ieder in zijn/haar eigen taal.

Kennen jullie dit gebed? Het staat ook in de bijbel: Matteüs 6:9-13.

Bidden en danken is iets dat mensen samen in de kerk doen, maar veel mensen doen het ook thuis, aan tafel of voor het slapen gaan, of op school als de dag begint.

Wanneer bidden jullie?

Weet je dat je altijd en overal mag bidden?

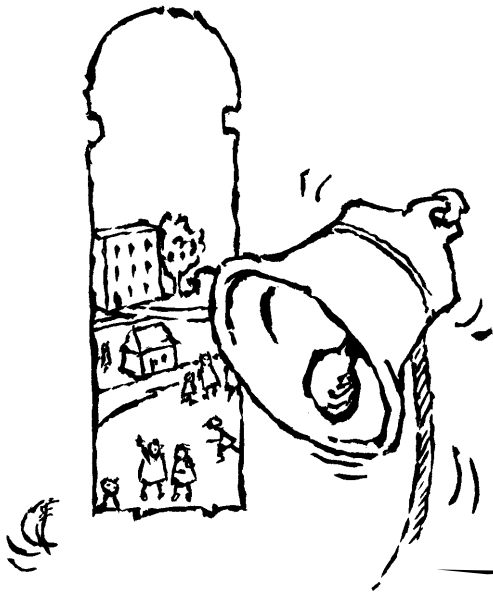
Maak je eigen kerkdienst

Wat zou jij graag willen dat er in jouw kerkdienst gebeurt. Schrijf het op; hieronder staan een paar dingen waar je aan kunt denken.

- Verhaal uit het Oude Testament/Nieuwe Testament.
- Collecte voor wie of wat en waarom.
- Voorbeden: voor wie allemaal. Maak je eigen gebed.
- Liedjes.
- Zijn er dingen die jij graag in jouw kerkdienst zou willen zien?

Begin en einde van de kerkdienst

Voorbereiding

Op zondagmorgen begint de voorbereiding voor de kerkdienst. Je trekt je zondagse kleren aan. Hebben jullie die? Vertel er eens over. Dan, als je in de buurt van de kerk woont, hoor je de klokken luiden; ze roepen als het ware: 'Kom dan, kom dan'. Je verzamelt je spulletjes die je mee wilt nemen. Welke zijn dit?

Dan stap je op de fiets of in de auto en je gaat naar de kerk. In de kerk zoek je een plaats. Je kijkt of je nog bekenden ziet en je gaat even bijpraten. Daarna luister je naar het orgel en wordt het langzaam stil in de kerk.

Begin van de kerkdienst

Intussen gebeurt er in de consistorie ook wat. Weet jij wat een consistorie is en wat daar gebeurt? Schrijf het op.

Nu komen de ouderling(en), de diaken(en) en de dominee binnen. De ouderling geeft de dominee een hand. Weet jij ook waarom?

hoofdstuk 4

Het openingslied wordt gezongen; dat is meestal een Psalm. In het liedboek staan Psalmen en Gezangen.

Weet jij wat een Psalm is en wat een Gezang? Bekijk het liedboek en zoek daarna in de bijbel en in het liedboek Psalm 23 en Gezang 14 eens op. Wat valt je op?

Christenen delen de Psalmen met de joden, want de Psalmen staan in het Oude Testament. Als er in de kerk Psalmen worden gezongen, voelen de mensen zich verbonden met de joden; samen zijn zij onderweg naar Gods Koninkrijk.

Dan volgt de *bemoediging*.
Vaak worden dezelfde woorden
gesproken:

*Onze hulp is in de naam van de
Heer,
die Hemel en aarde gemaakt heeft.*

Soms gaat het verder met:

*Die trouw blijft tot in eeuwigheid
en niet laat varen het werk van
zijn handen.*

Waarom is dit een bemoediging?
Kinderen die bij scouting zitten,
weten misschien wel dat er altijd
geopend wordt; ook met altijd
terugkerende woorden.

Het is fijn te weten waar je *hulp*
vandaan komt. Wij zijn mensen die
hulp nodig hebben; ik, maar ook
mijn buurman, daar zijn we
allemaal hetzelfde in.
Je krijgt *hulp* van God,
Hij laat je niet los, Hij is trouw.

Bij de bemoediging hoort ook een groet; de groet van de
dominee. De hand van de dominee is omhooggeheven, hij/zij groet
de gemeente namens God. Je mag er zijn voor God.
Dit is een andere begroeting dan de groet van de ouderling als hij/zij
de mensen in de kerk welkom heet.

hoofdstuk 4

Nu volgt het *drempelgebed*.

Het drempelgebed kun je zien alsof je net de kerk binnenkomt; je staat nog op de drempel. Je staat op het punt God te ontmoeten, maar je twijfelt nog: 'Ben ik wel goed genoeg om God te ontmoeten?' Dit gebed zegt eigenlijk: 'Kom maar, je mag komen en blijven zoals je bent en met alles wat je bij je draagt.'

Over de drempel zijn wil nog niet zeggen dat je helemaal klaar bent om God te ontmoeten en mee te doen met het horen naar Zijn Woord en het delen, want je hoofd zit nog vol met alles wat er in de wereld gebeurt, met alle nare dingen uit de krant. Al die dingen spreken we uit in het *Kyrië-gebed*. Het gebed voor de nood van de wereld. Dat gebed heeft als refrein: 'Heer ontferm U'. We vragen of God wil omzien naar al die ellende.

Na het Kyrië volgt het Gloria. Dit is een lied om God te eren. Een loflied voor de Heer, omdat we blij zijn dat God een God is die naar mensen omziet en omdat zijn goedheid geen einde heeft.

hoofdstuk 4

Het einde van de kerkdienst

Ten slotte zingen we aan het einde van de kerkdienst het slotlied; dit doen we staande. Weet jij waarom?

Na het slotlied volgen nog de *wegzending* en de *zegen*.

De dienst in de kerk is afgelopen, maar de dienst in de wereld begint nu pas:

je hebt nu gehoord hoe het leven geleefd kan worden, je hebt geoefend om te delen, nu gaat het erom dat in de komende dagen waar te gaan maken.

Om dat te gaan doen, word je op weg gezonden.

Bij de zegen legt God Zijn naam op ons hoofd en Hij belooft met ons mee te gaan. We zijn dus niet alleen onderweg. God gaat met je mee: het beste wat ik heb, geef ik je en zo kun je tot een zegen zijn voor anderen.

Met elkaar *beamen* we de zegen. *Amen* = het is zo, ik geloof.

Dan verlaat de dominee en de ouderling(en) en diaken(en) de kerk, maar niet voordat de dominee de ouderling een hand geeft. Weet jij nu ook waarom?

Vaak krijg je bij de uitgang een hand van de dominee. 'Fijne zondag!' zegt hij/zij dan.

werkblad 4

Welke gebaren horen er allemaal bij de kerkdienst?
Kun jij ze hieronder opschrijven en tekenen?

*Schrijf op wanneer er een gebaar in de kerkdienst is.
Teken het gebaar.*

Teken

Schrijf op

Wat betekent de doop?

Namen

Bij je geboorte heb je je naam gekregen van je vader en moeder.

Een naam die zij mooi vonden of een naam die al jaren in de familie is. Vraag dit thuis maar eens.

Deze naam draag je je leven met je mee; je naam hoort bij jou, je naam is je verhaal.

Bedenk eens als je deze naam niet had hoe je dan zou willen heten?

Schrijf het op en spreek elkaar aan met de nieuwe namen; je zult zien hoe moeilijk dat is. Je vergist je

telkens, zo gewend ben je aan de naam die bij iedereen hoort.

Als je naam wordt afgepakt, dan wordt je verhaal, je leven afgepakt.

Wie weet hier een voorbeeld van; denk aan de Tweede Wereldoorlog.

Ouders besteden veel aandacht aan het kiezen van een naam voor hun kind:

- Soms zetten ze hun kind met de naam in de traditie van de familie.
- De betekenis is duidelijk: jij hoort bij ons, jij zet ons leven voort.
- Soms kiezen ze een naam die ze aanspreekt: van een bekend persoon.
- Soms kijken ze naar de betekenis van de naam: bijvoorbeeld Desiree betekent:
 - de gewenste, of Matthijs: Godsgeschenk.
 - Soms kiezen ze een naam die ze gewoon mooi vinden.

Ook als je er niet meer bent, blijf je bekend. Je naam blijft bekend, je verhaal bewaard.

In jullie familie is er misschien al een opa of oma overleden. Toch weet iedereen nog wel iets te vertellen over deze man of vrouw. Vergeten worden zij niet. Zij horen er nog steeds bij.

Als je gedoopt wordt, wordt jouw naam verbonden met die van God. De dominee zegt dan: '... (jouw naam), ik doop je in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.' Er begint dan voor jou een nieuw leven: een leven met God.

Daarom laten mensen zichzelf of hun kinderen dopen om te onderstrepen: je bent niet alleen, je hebt met God te maken. God kent je naam en wat nog veel belangrijker is: Hij kent je verhaal.

Als teken van het nieuwe leven dat met de doop begint, kregen mensen vroeger ook een nieuwe naam. Ons woord 'doopnaam' komt daar nog vandaan.

hoofdstuk 5

Dopen

Johannes de Doper doopte de mensen in de rivier de Jordaan. Ook Jezus werd door Johannes de Doper gedoopt. We zoeken dit in de bijbel op in Matteüs 3.

Johannes de Doper doopte dus volwassen mensen die een nieuw leven begonnen. Schoon gewassen begonnen ze hieraan. Nog steeds zijn er mensen die pas als ze volwassen zijn, gedoopt worden.

Zijn jullie gedoopt? Wanneer? Schrijf het op en vertel erover.

Dopen:

- Je naam wordt verbonden aan de naam van God. Je bent niet alleen.
- Je bent verbonden met de gemeenschap, die bij Jezus wil horen, de kerk.
- Je bent verbonden met de geschiedenis: de gemeenschap is onderweg naar Gods Koninkrijk.

Wanneer ouders hun kinderen laten dopen, krijgen zij de opdracht om de kinderen duidelijk te maken wat de doop betekent. Zij moeten in de kerk 'ja' zeggen op de volgende vragen:

1. Zijn jullie blij met onze God, de Vader van Jezus Christus, die zich met ons verbindt vanaf onze geboorte en die van zijn levenslange verbondenheid dit teken - de doop - geeft?
2. Beloven jullie je kind trouw te blijven wat ook de toekomst zal brengen en het in zijn/ haar eigenheid te eerbiedigen waar het ook gaan zal, steeds indachtig dat jullie kind uit God geboren is?
3. Beloof je je kind zo voor te gaan in geloof dat het zijn/haar doop zal leren verstaan?

Vraag je ouders hier maar eens naar en praat er samen over. Op het werkblad wat bij deze les hoort, kun je het een en ander opschrijven.

hoofdstuk 5

Vaak krijgt de dopeling na de doop een zegen.

De voorganger - dominee - raakt de dopeling aan en zegent het met de woorden:

'Ik teken jou met het kruis opdat je vervuld mag worden met de gezindheid van de Messias.

Het raakt je ogen, dat ze God zien en wie in nood is.

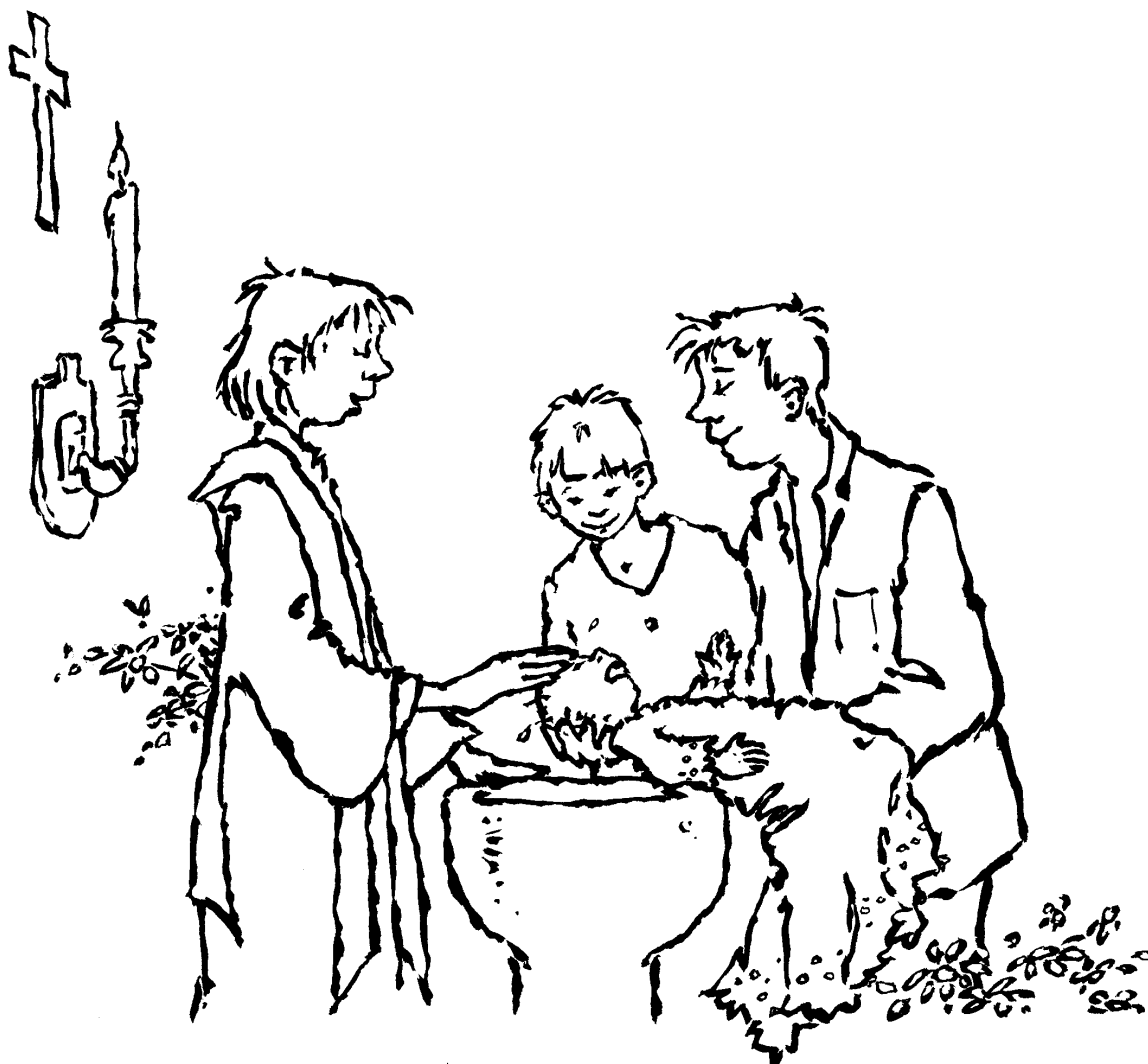
Het raakt je oren, dat ze Gods Woord gaan horen.

Het raakt je mond, dat die leert lachen en spreken van Hem.

Het raakt je handen, dat ze werk aanpakken tot heil van je medemens.

Het raakt je voeten, dat ze wegen gaan die leiden tot verzoening, opbouw en liefdebetoon. Dat ze leren dansen en de weg van vrede leren vinden.

Amen.'

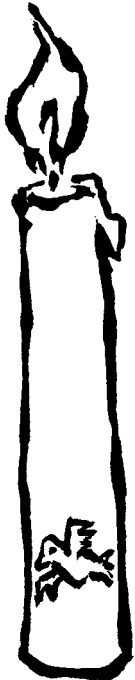

werkblad 5

Vraag je ouders wanneer en waarom je gedoopt bent.
Schrijf het zelf op of vraag je ouders het hieronder op te schrijven.

Wat zijn jouw doopnamen?

En die van je familie en vrienden?

Op het volgende werkblad hebben we deze namen nodig.

Heb je een doopkaars?
Heb je nog foto's van jouw doop?
Zou je deze dan mee willen nemen de volgende les?

hoofdstuk 6

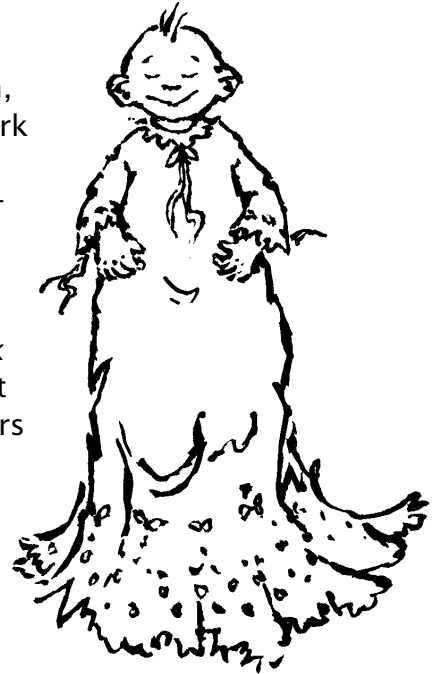
Dopen, hoe gaat dat?

Het begin

's Ochtends als je ouders opgestaan zijn, gaan ze zich klaarmaken om naar de kerk te gaan.

Waarschijnlijk komen er al een paar gasten bij hen thuis. Het is immers een bijzondere dag vandaag. Hun kind wordt gedoopt!

Vaak krijgt het kind een mooie *doopjurk* aan. Dit is een speciale jurk; soms is het een erfstuk en heeft één van jouw ouders deze jurk zelf ook al gedragen. Een doopjurk is een witte jurk - wit is de kleur van nieuw leven -. Soms is het een nieuwe jurk, speciaal gemaakt voor deze gelegenheid. Een nieuwe jurk is ook een nieuw begin.

Weet jij iets over je eigen doopjurk? Heb je misschien foto's meegebracht, zodat je die kan laten zien?

Tijdens de doopdienst word je de kerk *binnengedragen*. Er gebeurt iets met je: je wordt de gemeenschap binnengedragen. Iedereen kan je zien en weet: die hoort nu ook bij ons. Als je als kind gedoopt wordt, is dit niet je eigen keus: je ouders willen dit voor en met je. Zij beloven dan ook om je zó op te voeden, dat je leert begrijpen waarom zij dat graag wilden. Als je volwassen bent kun je belijdenis doen: dan zeg je hardop in de kerk dat je blij bent dat je erbij hoort en gedoopt bent.

Naast de *kinderdoop* bestaat ook de *volwassenendoop*; dan laat je je als je volwassen bent heel bewust dopen. Je wilt het zelf. Weet jij wie dit ook gedaan heeft? Praat er samen over en schrijf het op.

hoofdstuk 6

Het verbond

Bij de kinderdoop worden aan je ouders de vragen gesteld waar we het vorige week over gehad hebben.

Als je gedoopt wordt, dan mag je er bij horen. Een nieuw begin. Er wordt een verbond gesloten. Bij een verbond zijn er altijd partijen die elkaar iets beloven.

Weet jij nog hoe dat is bij de doop?

God belooft: _____

De ouders beloven: _____

Weet jij wie er ook een verbond had met God? Om je op weg te helpen noem ik de naam van Mozes. Welk verbond was dat ook al weer?

God beloofde: _____

Het volk Israël beloofde: _____

Er is in de bijbel nog iemand die een verbond met God sloot. Wij mogen nog altijd het bewijs hiervan zien. Dat is als het regent én de zon schijnt; dan zie je de regenboog; het teken van welk verbond?

God beloofde: _____

hoofdstuk 6

Water

Water is nodig om alles te laten groeien, maar in water kun je ook verdrinken.

Water is dus een teken van leven en van dood.

In de bijbel worden er verschillende verhalen verteld hoe God mensen dwars door het water van de dood heen redde en hun nieuw leven gaf.

Denk maar aan Noach. Ken je het verhaal nog?

Denk maar aan Mozes en het volk Israël. Weet je ook dit verhaal?

Denk maar aan Jona. Wie weet dit verhaal?

We vertellen de verhalen aan elkaar.

Wie gedoopt wordt, gaat bij de God horen die mensen wil redden, die hun leven wil en niet hun dood. Daar doet het water van de doop aan denken.

Vandaag krijg je bij de doop een klein beetje water op je voorhoofd. Maar vroeger werd je bij de doop helemaal ondergedompeld en weer boven water gehaald. Dat maakte de betekenis van de doop nóg duidelijker:

- Al ga je kopje onder in het leven, je verdrinkt niet.
- God houdt je vast in het leven.
- Je hoort bij het verbond dat God met mensen heeft.
- Hij laat je niet alleen.
- Je hoeft niet bang te zijn.

In sommige kerken wordt er nog steeds gedoopt door mensen onder te dompelen. Zo'n doopdienst wordt dan soms in het zwembad gehouden.

hoofdstuk 6

Sacrament

De doop is een sacrament en een sacrament is een 'heilig gebeuren', een gebeurtenis in de kerk waarbij God zelf bijna tastbaar aanwezig is.

Dit is niet zomaar iets. Ook niet iets om zomaar aan voorbij te gaan. God zelf zegt bij de doop: 'Jij en ik, wij horen voor altijd bij elkaar. Dat kan niemand ongedaan maken.'

De doopkaars

Vaak krijgen de dopelingen van de kerk een doopkaars. Heb jij er ook een?

In sommige doopdiensten wordt aan de andere aanwezige kinderen, vaak broertjes en zusjes of nichtjes en neefjes gevraagd of zij hun doopkaars meenemen. Als de dominee het kind gaat dopen dan staan al die kinderen met hun brandende kaars om de ouders met het kind en de dominee heen. Alsof ze met elkaar willen zeggen: 'Kom maar, jij hoort er nu ook bij'.

De doopkaars wordt altijd aan de paaskaars aangestoken. Weet jij ook waarom?

Praat erover en schrijf het op.

werkblad 6

Als je wordt gedoopt, noemen ze dat ook wel dat je opgenomen wordt in de palm van Gods hand.

Teken hieronder een aantal handen en schrijf in de handen de doopnamen die je afgelopen week verzameld hebt.

Wat betekent het avondmaal?

De Pesachmaaltijd

Kennen jullie nog dat verhaal van de uittocht uit Egypte? Hoe Mozes het volk leidde?

Ook het joodse volk was en is deze gebeurtenis niet vergeten. Elk jaar, ook nu nog, wordt dit bevrijdingsfeest gevierd. Elk jaar op de veertiende dag van de Hebreeuwse maand Adar, die soms in april en soms in mei valt. Sommigen vieren dit feest zeven dagen lang, anderen zelfs acht dagen.

Op het paasfeest eten de joden geen brood, maar matses, dat zijn ongerezen koeken, brood zonder gist. Ze denken dan terug aan de nacht dat het volk uit Egypte wegtrok en geen tijd had om brood te bakken dat moest rijzen. Ze maken hun huis schoon, zodat er geen kruimeltje meer te vinden is. Paasfeest is immers het feest van het nieuwe leven en een schoon huis doet daar aan denken. En de tafel staat gedekt voor de *seider*, de maaltijd waar elk jaar opnieuw het paasverhaal verteld wordt.

In *Van feest tot feest* (Ouder-kinderkatechese deel 2) staat het joodse paasfeest uitvoerig beschreven, kijk het nog maar eens na.

Ook Jezus vierde Pesach met zijn vrienden.

Het laatste avondmaal

Het laatste avondmaal dat Jezus vierde, was zo'n Pesachmaaltijd. Jezus heeft toen woorden gezegd die tot op de dag van vandaag nog steeds in de kerken gebruikt worden tijdens de avondmaalsviering.

hoofdstuk 7

Lees samen Lucas 22:19-20

Jezus sprak de woorden: 'Doet dit tot mijn gedachtenis.'

Jezus gedenken is:

Verleden aan hem denken, verbonden zijn met hem.

Heden delen, dus ontvangen en doorgeven wat Jezus je geeft.
brood = kracht *wijn = blijdschap*

Toekomst denken aan het *Koninkrijk van God*, waarvoor Jezus heeft geleefd en waarvoor hij heeft geleden en waarvan we hopen dat het gauw zal aanbreken.

Wat wij dus doen in de kerk, is in het klein vieren wat we hopen en geloven dat eens in het groot zal gebeuren: alle mensen aan tafel bij God; niemand wordt buitengesloten, er is vrede, feest, alle mensen geven elkaar een hand en we delen met elkaar wat God ons geeft. Avondmaal is een voorproefje van het Koninkrijk van God.

Samen delen - samen gedenken

Een verhaal van een meisje:

Woest is ze! Hoe durven ze!
Met gymnastiek is het gebeurd: ze had haar kettinkje afgedaan.
Het kettinkje met het zilveren trompetje.
En iemand heeft het weggegrist!
Iemand, in deze nieuwe klas, heeft het nu ergens tussen z'n eigen spullen.
En zij is het kwijt! Haar trompetje!
Ze heeft het van Leo gekregen, op de avond voor ze met haar ouders ging verhuizen.
'Dan kun je nog eens aan mij denken', heeft Leo gezegd.
Als ze het trompetje voelt of ziet, komt alles weer boven: het wonen in het Friese dorp, samen naar de muziekschool met Leo, het spelen in het muziekkorps, hun vriendschap, Leo zelf.....!
'Wacht maar', heeft Leo gezegd, 'in de vakantie kom ik je opzoeken op jullie nieuwe boerderij in de polder!'

hoofdstuk 7

En iedere keer als ze het hangertje weer ziet, weet ze het zeker: hij doet het ook!

Hé, wat is dat? Iemand schuift een papiertje op haar tafel. Ze vouwt het voorzichtig open.

Het trompetje!

Ze krijgt er een kleur van. Sorry, staat er op het briefje.

Waar zou het vandaan komen?

uit: Arda de Boer, *Praten met de ander*
©GCO *fryslân*, Leeuwarden

Wat vinden jullie van dit verhaal?

Wat heeft dit nu te maken met het laatste avondmaal en met Jezus?

Schrijf het op en praat er over.

Samen delen - samen vieren - breken en delen - gemeenschap delen - wij geven elkaar Gods verzoening door - kind aan huis zijn bij God - weten dat je welkom bent - vergeving vieren - aanvaard zijn - niemand buitensluiten.

Zomaar wat losse kreten, die toch heel veel zeggen over het avondmaal en hoe het leven geleefd kàn worden.

Doen *wij* altijd alles *samen*?

Sluiten *wij* nooit *iemand* buiten?

Is dat zo? Praat er samen eens over.

Jezus wilde zelfs delen met mensen die er volgens anderen niet bij hoorden. Dat is het bijzondere aan Jezus. Hij zocht deze mensen zelfs op en ging bij ze binnen en at met hen.

Je werkblad gaat hierover.

Lees alleen of samen met je vader of moeder de volgende verhalen:

Jezus zegent de kinderen: Matteüs 19:1-15.

Zacheüs: Lucas 19:1-10.

De overspelige vrouw: Johannes 8:1-11.

Wat vind jij in deze verhalen bijzonder aan Jezus?

Wat is het verschil tussen wat Jezus in het verhaal zei en deed en wat de discipelen wilden?

Wat zou jij doen, als je wie was?

In verhaal A: _____

In verhaal B: _____

In verhaal C: _____

hoofdstuk 8

Avondmaal vieren, hoe gaat dat?

Avondmaal vieren gebeurt in de gewone kerkdienst. Bij het onderdeel *delen*. De kerkdienst waarin het avondmaal wordt gevierd, duurt dus meestal wat langer dan de kerkdienst zonder avondmaal.

Vooraf

Net zoals thuis moet je voor je aan tafel kunt eerst de tafel dekken. Dat gebeurt in de kerk net zo.

Weet jij hoe dat gaat en hoe de mensen heten die dat doen?

Praat erover en schrijf het op.

hoofdstuk 8

De nodiging

Als de tafel gedekt is, worden de mensen genodigd om aan tafel te gaan. In de manier waarop mensen in de kerk uitgenodigd worden om aan tafel te gaan, kun je zien hoeveel de kerk op Jezus wil lijken. Jezus die zei: 'Laat de kinderen tot Mij komen'.

Jezus die samen met Zacheüs wilde eten, terwijl Zacheüs door iedereen met de nek werd aangekeken.

Jezus die zelfs de overspelige vrouw niet veroordeelde of wegstuurde.

Weet jij hoe dat in jullie kerk gaat?

Worden ook de kinderen uitgenodigd om mee te doen met het avondmaal?

En zouden Zacheüs en de overspelige vrouw ook mee mogen doen, denk je?

Waarom wel en waarom niet?

We praten erover en schrijven het op.

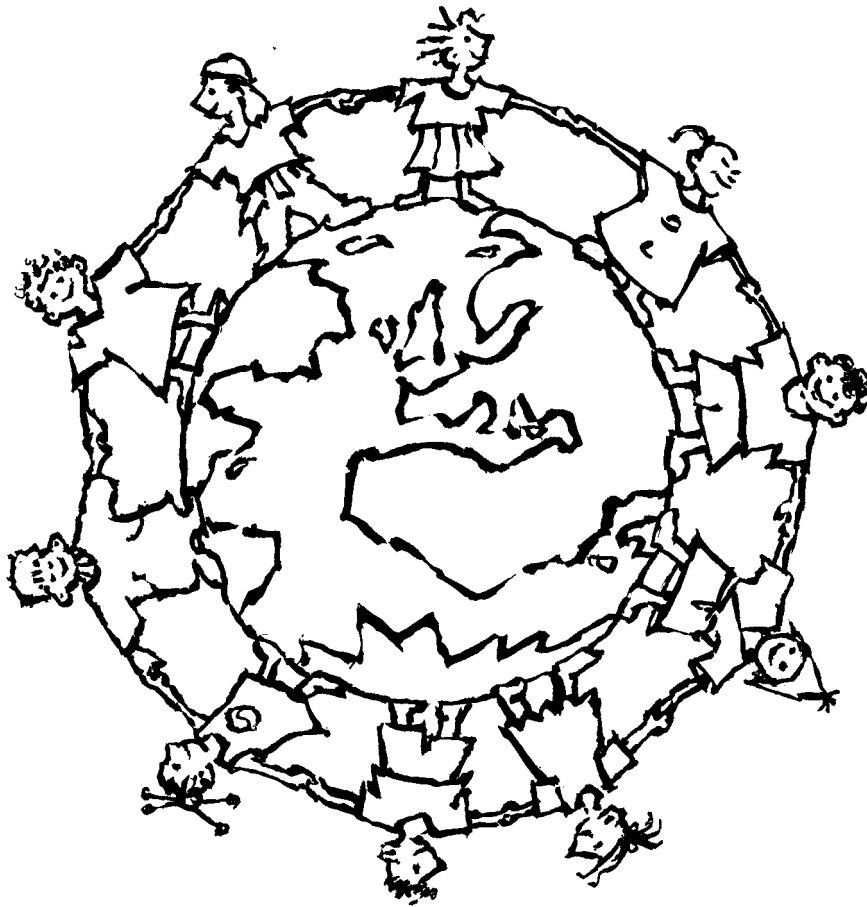
Onderstaand gedichtje gaat over het uitnodigen voor het avondmaal.

*Samen rond de tafel,
wij delen er zijn brood,
Wij horen zijn verhalen,
Zo leeft Hij bij ons voort.*

*Niemand mag ontbreken,
Geen mens is Hem te min,
Zijn tafel is voor velen,
Hij nodigt wie maar wil.*

*Overal waar mensen doen
Wat Hij heeft gedaan,
Daar zal zijn vrede wonen
Voor mensen met elkaar.*

tekst: Jacques Verhees
uit: Samen aan tafel
© Gooi & Sticht, Baarn

De avondmaalscollecte

Bij het avondmaal hoort ook een collecte. Er wordt dan geld opgehaald voor mensen die het niet zo gemakkelijk hebben. Ook zo laten we zien dat we niemand willen buitensluiten, ook met hen willen we delen. Niet alleen met de mensen die in ons kleine kringetje horen. Want eenmaal, in Gods Koninkrijk, zitten we ook samen met hen aan tafel.

Aan tafel

In iedere kerk wordt eens in de zoveel weken avondmaal gevierd. Niet in iedere kerk gebeurt dat op dezelfde manier. In sommige kerken staan er lange tafels met witte tafelkleden klaar, waaraan iedereen op stoelen plaats mag nemen.

In andere kerken blijven de mensen staan: ze maken dan een grote kring rond de avondmaaltafel die in de kerk staat. En in weer andere kerken vieren ze het avondmaal lopend, rij voor rij lopen de mensen dan naar voren om daar brood en wijn te ontvangen. Daarna keren ze om en zoeken ze hun plaats in de kerk weer op. Weet jij hoe het avondmaal bij jou in de kerk gevierd wordt? En heb je het ook wel eens anders meegemaakt?

Waar was dat?

Hoe vond je dat?

hoofdstuk 8

Het tafelgebed

Hoe het avondmaal ook gevierd wordt, voordat er brood en wijn wordt gedeeld, wordt er eerst een tafelgebed uitgesproken. Net als thuis wordt er dus voor het eten gebeden. God wordt gedankt voor wat Hij ons geeft en gegeven heeft. Er wordt gebeden voor de mensen die nog zoveel te kort komen in het leven. In veel kerken wordt het tafelgebed afgesloten door samen hand in hand het Onze Vader te bidden. Zo samen, hand in hand, voelen mensen zich verbonden met elkaar en met God. Zullen wij dit ook eens proberen? Wat heb je gevoeld?

De instellingswoorden

Na het gebed spreekt de dominee de 'instellingswoorden' uit. Dat zijn de woorden die Jezus sprak toen Hij het avondmaal instelde. Woorden, die eraan herinneren dat het niet zomaar brood en wijn is wat er gedeeld wordt, maar dat er een betekenis aan vast zit. En dat het erom gaat aan die betekenis te blijven denken.

hoofdstuk 8

Kracht en blijdschap voor onderweg

Bij het avondmaal vieren we in het klein wat God eens in het groot zal laten gebeuren: het Koninkrijk van God:

- alle mensen bij God aan tafel,
- niemand uitgesloten,
- mensen die elkaar kunnen vergeven en in vrede samenleven.

Wij weten dat de weg naar dat Koninkrijk nog lang is, dat het niet altijd gemakkelijk is om te delen, te vergeven.

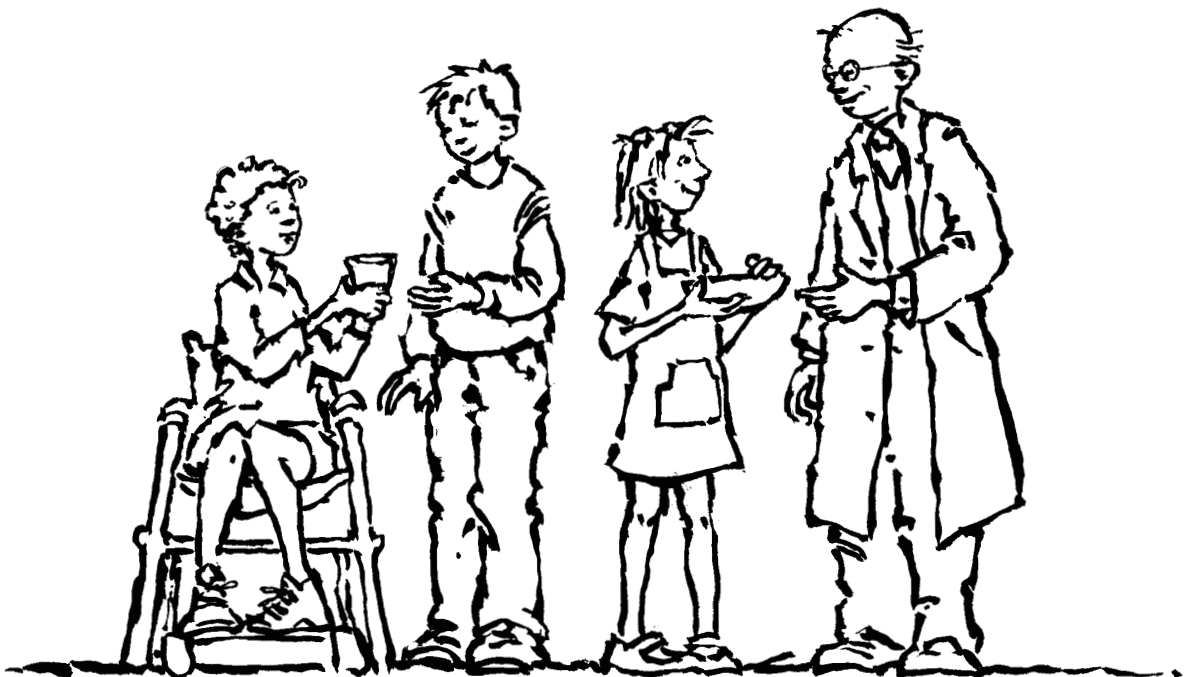
Maar de kracht en de blijdschap om dat te doen, zo mogen we geloven, die geeft God onszelf.

En daar denken we aan als we het brood eten en de wijn drinken:

brood maakt je sterk en wijn maakt je blij.

Sterk om de weg te gaan die Jezus ging; blij om het Koninkrijk van God dat komt.

Avondmaal is je door God laten voeden met datgene wat je nodig hebt op de weg naar het Koninkrijk.

hoofdstuk 8

Ontvangen en doorgeven

Brood en wijn worden rondgedeeld. Er is genoeg voor iedereen. En mensen mogen beleven dat delen niet armer maakt maar rijker.

In sommige kerken komt de diaken bij iedereen langs met de schaal brood en wijn. Iedereen mag er dan iets vanaf nemen. In andere kerken geven de mensen de schaal met brood en de beker met wijn aan elkaar door. Zij maken zo duidelijk dat het in het hele leven gaat om het ontvangen en doorgeven: het goede dat je van God ontvangt, is zoveel, dat er genoeg overblijft om door te geven aan anderen.

Sacrament

Als je samen het avondmaal viert, heb je soms het gevoel dat God heel dicht bij je is. En dat is een beetje een heilig gevoel.

Het avondmaal noemen we ook wel het *Heilig* avondmaal.

En net als de doop is ook het avondmaal een *sacrament*: een heilig gebeuren. Want:

God is daar waar mensen in vrede bij elkaar zijn.

God is daar waar mensen elkaar de hand kunnen geven, elkaar kunnen vergeven en zich verzoenen met elkaar.

God is daar waar mensen de weg gaan die Jezus ging.

God is bij het avondmaal voelbaar aanwezig. Dat is het geheim van het avondmaal.

Dit is de laatste les en samen zijn we op weg gegaan om er achter te komen waarom mensen naar de kerk gaan en wat daar allemaal gebeurt en waarom.

Zoeken naar het KONINKRIJK van God.

Samen hebben we het kerkgebouw bekeken. Samen zijn we erachter gekomen wat er in de kerkdienst gebeurt. Wat mensen belangrijk vinden in de dienst. En misschien weet je nu zelf ook wat je belangrijk vindt en wat fijn is tijdens zo'n kerkdienst.

GCO fryslân

COLOFON

Wat gebeurt er in de kerkdienst?

Ouder-kinderkatechese, deel 3

GCO fryslân

Katechetisch Centrum

Sixmastraat 2

8932 PA LEEUWARDEN

telefoon (058) 284 34 40

fax (058) 280 27 96

email kc-levo@gco.nl

tekst en samenstelling

Eline van Iperen

Hanny Moelands

illustraties

Monique Beijer

vormgeving

GCO fryslân

druk

Telenga en GCO fryslân

In de serie Ouder-kinderkatechese verschijnen:

Deel 1: *De bijbel, wat is dat voor een boek?*

Deel 2: *Van feest tot feest*

Deel 3: *Wat gebeurt er in de kerkdienst?*

Deel 4: *Samen helpen, samen dienen*

Leeuwarden, 1999

ISBN 90-74022-86-3

© GCO fryslân

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, computer-software, of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

